

Viacrucis remença

ANNA TOMÀS

NARRATIVA

Llorenç Capdevila, *Ànima de llop*.
6è premi Els Lectors de l'Odissea.
PROA. Barcelona, 2004.

Les dues revoltes remences del segle XV constitueixen un període clau de la nostra història. Abans de l'anomenada sentència arbitral de Guadalupe, que, tot i mantenir el règim senyorial, va abolir la figura del remença, aquell pagès adscrit a un domini senyorial que només podia abandonar després de pagar una redempció, diverses comarques catalanes van viure negades en la violència i la crueltat. L'escriptor i periodista Llorenç Capdevila, autor de *Racó de món*, *El color del crepuscle* i *O rei o res!*, reviu l'horror de les dues guerres remences a l'Empordà

narrant la vida d'en Jaume Bru, un pagès nat de la ficció per tractar de fer-nos sentir en carn i ossos les malvestats i les ínfimes condicions de vida d'aquells pagesos que, la primavera del 1462, van decidir sollevar-se contra els seus senyors feudals.

L'acció s'inicia amb la mort, a mans d'en Jaume, d'un llop enorme que, fins aquell moment, tenia atemorits els pagesos de l'Empordà. Des d'aleshores, el nostre heroi és conegut amb el sobrenom de Matallops. Es tracta d'un personatge imprevisible i insolent, violent i irascible, a qui l'atzar du a ser servidor, a la força, dels interessos feudals. Sovint es capté i actua com l'animal que va matar, però l'amor el tocarà amb la seva púrpura i l'humanitzarà. Un bon dia uns soldats irrompen al mas Bru i s'enduen el Jaume al castell senyorial. Allà, els nobles que el tenen subjugat li ordenen que cerqui una criada que, segons afirmen, va robar

una preuada joia de la seva senyora. La Teresa, que així s'anomena la serventa, és jueva i ara s'amaga a casa del seu oncle, al call de Girona. Quan el Jaume la veu per primer cop i es respira la passió que inundarà a partir d'aleshores la novel·la, l'odi envers els hebreus comença a prendre força.

Reflex d'una època marcada pel dolor, *Ànima de llop* és una novel·la amb massa ziga-zagues, amb massa anades i vingudes. L'autor pretén explicar excessives coses en 250 pàgines, de manera que el llibre, que inicialment prometia profunditat, esdevé primordialment una novel·la d'acció i descuida en excés la pinzellada descriptiva que tant trobaran a faltar els amants de la novel·la històrica. No hi ha dubte que Capdevila va dur a terme una exhaustiva documentació abans de posar-se a escriure, però potser una tria dels fets a narrar hauria donat lloc a una imatge més acurada d'aquell temps.

LLORENÇ CAPDEVILA VA GUANYAR L'ÚLTIMA EDICIÓ DEL PREMI ELS LECTORS DE L'ODISSEA

Joguina popular

A. T.

NARRATIVA

Francesc Pascual,
Perfum d'alfàbrega.
PAGÈS EDITORS.
Lleida, 2004.

Perfum d'alfàbrega és la història de la Tura, una dona exclusiva, incomprensible, que, des de la postguerra ençà, ha tastat l'esplendor i la misèria humana, convençuda fins al moll de l'os que només do-

nant als altres tot el que posseeix es realitza com a persona. En uns anys en què la dona encara era l'escarràs de casa, la màquina reproductora de la societat, barrada a cap alternativa laboral, la protagonista del darrer llibre de l'escriptor i poeta Francesc Pascual, autor també de *Les bigues mestres*, *El clot de l'aigua* i *Pas de pardal*, es deixa entabanar un i altre cop per un seguit de ganduls, vividors i fatxendes que, a més d'abusar de la seva candidesa, en fan escarni públic. D'aquesta

manera, la Tura esdevé una joguina popular, que trenca la monotonia d'aquells que no tenen altra perspectiva mundana.

IMPOSSIBLE D'ENCABIR

Les biografies solen començar pel naixement del protagonista i van creixent en ritme i cronologia. Ara bé, l'autor ens adverteix de bon començament que posar un morrió a la història de la Tura és impossible. I és que ella és un endavant-enrere continuat, impossible d'engabiar. Amb una força de

voluntat envejable i un grapat d'amics incondicionals, aixeca el vol un i altre cop, demostrant-nos que, més enllà de l'aparença fràgil i una pena indefinida que li amara el gruix del cor, és una dona de ferro.

Amb una prosa desimbolta i la precisió que només acostumen a tenir els poetes, Francesc Pascual ens relata els escandalosos incidents de la Tura i la paupèrrima monotonia en què vivien la gran majoria dels pobles a les dècades dels 40 i 50. De tant en tant, a més, l'escriptor ens regala uns versos, figuradament escrits per la protagonista, que ens endinsen, encara més, en la seva ànima. Melangios i realista, és un retrat d'una dona tan inoblidable com el perfum de l'olorosa alfàbrega.

POESIA

Blues del final de l'estiu

MELCION MATEU

Elena Medel, *Vacaciones*.
Pròleg d'Antonio Portela. Il·lustració de
Laia Arqueros. EL GAVIERO EDICIONES.
Granada, 2004.

Amb la publicació de *Mi primer bikini* (DVD Ediciones, 2002), Elena Medel (Còrdova, 1985) es va convertir en la gran revelació de la poesia jove en castellà. Els poemes de *Mi primer bikini* parlaven del despertar de l'adolescència amb una veu sorprenentment ferma tenint en compte la juvenesa de l'autora -17 anys quan el va publicar- i amb una exuberància verbal també sorprenent i gratificant per als lectors de totes les edats. Elena Medel actualitzava un tipus de poema que fa trenta anys dominava bona part de l'escena espanyola i catalana -gràcies al lideratge generacional, en català i en castellà, de Pere Gimferrer-: una barreja d'art elevat i cultura pop que es donà a conèixer com la poesia dels *novísimos* i que en les mans de Medel recupera la frescor i l'actualitat dels seus millors moments. La publicació de *Vacaciones* ens demostra que l'enlluernament provocat pel seu primer llibre no va ser debades, i que Medel és una poeta de registres variats i possibilitats expressives que estan lluny de quedar exhaurides.

En contrast amb les composicions del seu primer poemari, els catorze

Medel és una poeta de registres variats i moltes possibilitats expressives

poemes que integren aquesta bella *plaque* es mouen dins un to més elegiàc i nostàlgic, com la melangia immediata que provoca el final de l'estiu i les vacances que invoca el títol. Medel hi barreja un CD de Los Planetas amb Louis Aragon i Elsa Triolet, Napoleó i Espronceda, fragments de grups pop i versos de Benjamín Prado. Hi ha algun poema en prosa i una tendència a l'epigrama que contrasta amb l'aparença narrativa d'algunes composicions de *Mi primer bikini*, però l'estètica i els poemes pertanyen sens dubte a Elena Medel: l'associació lliure i el bombardeig d'imatges irracionals -és interessant la manera com la poeta fa servir el cos: hi ha un grapat de referències corporals d'una expressivitat colpidora- ens porta sovint a no poder definir allò què se'ns descriu, com un estat d'ànim d'un equilibri subtil entre el goig de viure i la tristesa d'anar morint.

Tal com ens adverteix Antonio Portela en el pròleg, l'aparença desenfadada dels poemes de Medel no ens ha de portar a la fàcil conclusió que per a ella la poesia és una cosa tan lleugera com ingràvida. Rere aquests poemes s'hi amaga una actitud i una concepció vital tan coherent com provocativa. Com diuen els versos que serveixen de comiat al recull: "*Con las muñecas rotas / te estoy diciendo adiós*".